

Лафонтен и Крилов, дакле писци басана који су прави песници, то је сасвим нов одсек у животу басне, и сасвим нова басна, иако су и ти писци као материјал узимали познате класичне басне. При имену Лафонтена и Крилова човек и нехотице мало застане. Прави песници, а писци басана! Чудан мора бити процес стварања код баснописца који је прави песник. Песничке импресије и идеје иду обично горе, у визије и илустрије, постају све лакше, све етеричније. А у басни, ма како да су запажања и идеје fine или узвишене, оне иду доле, на ниже и на ниже, из травестије у травестију, док се најзад не зауставе на каквом ђелавом младожењи, или разбијеном лонцу, или чворку, или магарцу. Чудно ~~не~~ песничтво, где се песнички ~~осећања~~ прво, мора сабити у двадесетак редака, и, друго, не сме завршити ни правом трагедијом ни правом комедијом, него само жаоком, жаоком којој није баш у реду да се човек смеје, а срамота је опет да због ње плаче. Та чудна поезија, где је толико уздисања, дрхтања, трпљења неправде, гоњења и страха, где се толико зла чини, толико умире и коље, то је поезија над којом се деца слатко смеју, а одрасли над гротескним фигурама животиња ~~се~~ насмеше, али у главни ~~намени~~ Чудни песници! Песници који осећају тугу, бол, љубав, милост, а поезија им се преоблачи у зубату и рогату критику, и гребе, боде и угриза. Изгледа да су то Песници којима је Бог дао многе песничке атрибуте, али им ~~је~~ одузео сузу, и тражи од њих да у најбољим ~~ништану~~ нађу ништаван или чак и смешан момент. ~~Песници, дакле, тугу обиле у маске и костиме, и онда се забављају и смеју.~~ Загледају се у ~~најбоље~~ Лафонтен се целог века неприродно много разонођавао и забављао; а Крилов је неприродно дуго, скоро четрдесет година, самовао, ћутао, забављао се добрим јелом, и давио нешто у себи читајући читаве сандуке сваковрсних романа. Чудни песници, који се никад субјективно не исповедају. ~~А на њих зацртао се субјективној и личној поезији, онда Лафонтен оговара: "Писао басне јер не бих забављао", а Крилов, и читави о басни, оговара: "Писао басне јер не бих забављао".~~ Изгледа да је, на крају крајева, и Господин Бог можда један баснописац, који је Лафонтена и Крилова створио да би га то забављао, без обзира како ће њима бити.

Иван Андрејевић Крилов рођен је 1768, дакле у другој половини осамнаестог века, у Москви, и имао је један ~~просто~~ ~~не~~ необично безбојан живот. Син сиромашног трупног официра, Крилов је прве године детињства провео по разним местима Русије. Због велике сиротиње, васпитањем и образовањем малог Ивана занимала се његова мајка. Једна жена ~~се~~ довијала свакојако. У један

мах је била измолила дозволу неког богатог поседника да Иван може присуствовати часовима његове деце, које је држао Француз учитељ.

Кад је Крилову било једанаест година, умре му отац, ~~и он~~, још дете,

= *Јосиф 3-годишњак*

~~Крилов~~ прима место подканцелисте. Годињу дана касније бива премештен за канцелисту, у Твер, где му је некада и отац служио. Служба ~~и~~ је оду-

зимала Крилову много времена. Слободне своје часове проводио је радо по улицама и трговима, на обадама реке Волге, све међу простим народом, и забављао се прислушкивајући шта и како се ти људи

између себе разговарају. Ту је, вероватно, темељ његовом огромном познавању народног језика, и особитој артистичкој осетљивости за ритам, музику и фигуру тог језика. Сем те поуке, за даље умно обра-

зовање Криловљево има заслуга и један сандук књига који му је остао од оца. Одједаред се ~~у њему~~ ^{јавља} књижевни талент: као дечко од

дво

петнаест година пише ~~своју~~ прву своју комедију. Све због сиротиње, и покушаја да се дође до бољег прихода, селе се Крилов и његова

мајка ускоро затим у Петроград. Крилов ~~тамо~~ добија тамо неко место, и продаје своју комедију; место хонорара од 60 рубаља узима

дела Расина, Молиера и Боаллоа. Под утисцима француских књижевника, почиње писати трагедије. Написао је свега две (слично Лафон-

тену, који је написао само једну), па онда, давши оставку на службу, улази у књижевна предузећа. Покреће, један, па други и трећи лист,

у којима је писао и песме, а нарочито сатирична писма, исмевајући ~~и~~

~~и~~ разне друштвене аномалије и болести онога доба, особито глупо подражавање у свему Французима и њихову стилу. После листова до-

лазе на ред комедије. Као и Лафонтен, Крилов их је написао доста, мање и више успеха. Свакако је комедија, пре ~~него што је почео~~

~~и~~ басне, најбољи књижевни успех Крилова. Мало ~~познато~~ се рашчуло

име младог драматског писца. Он улази у боља друштва (тим пре што је врло добро цртао и одлично свирао у виолину); прима понешто

~~и~~ од бурнијег живота престонице; али између свега тога не заборавља

на даље своје образовање. После неког времена, ~~наступа~~ ~~да~~ ~~Крилов~~

се Крилов

опет селачање, и мењање служби и средина, све до 1806. Те године

~~и~~ враћа ~~назад~~ у Петроград, а успут, у Москви, предаје баснописцу

Дмитријеву три превода из Лафонтенових басана. Не само да Дми-

тријев одмах ~~напусти~~ да се у Крилову јавио даровит писац ба-

и отац

сана, него су убрзо и шири књижевни кругови констатовали да је

~~и~~ преводима само идеја Лафонтенова, а све остало оригинално, Кри-

ловљево. Стигавши из Москве у Петроград, Крилов се опет лађа ко-

медија, пише их ~~и~~ боље и боље, једну чак врло успелу, и, једва

једном, кад ~~је~~ ^{је} напунио 40 година ~~и~~ (исти случај као и код Лафонтена), избија на прави пут ~~и~~ живота, почиње радити

Тригана 1808-е

оно чиме ће истински прославити и свој талент и руску књижевност. ~~Први~~ ~~године~~ штампана се прво издање басана, 23 на број у тој првој

свесни. Слава Криловљева расте од тога времена нагло, и симпатије га скупају са свих страна. Године 1812 постаје библиотекар Империјалне јавне Библиотеке. То је време велике отачаствене војне. Наполеон, Кутузов, разне друге личности и моменти из рата инспиришу баснописца у неколико махова. ~~Да бисмо часом прокинули суко из латине биографије~~ Давешћемо ~~овде~~ једну од басана које је инспирисао моменат из француско-руске војне. 1812. Тадашњи руски адмирал Чичагов, иако му се говорило да то не чини, преузео је једном приликом да командује одредом сувоземне војске, и претрпео пораз. Не само да му је промакао Наполеон, него је изгубио и велики део коморе. Басна о томе догађају носи наслов *Штука и мачак*.

Зубатој штуки пало на ум

Да се лати мачкова заната.

Ко ће знати: можда ју је демон зависти дочепао,

Можда јој је, просто, рибаља трпеца додијала,

Тек, решила се и замолила мачка

Да је собом поведе кад пође у хамбар

Мишеве да лови.

— Ја, али разумеш ли се ти, пријо, у том послу? —

Говори штуки мачор.

— Бојим се, острашћеш се:

Не каже се бадава да свако

Дело правог мајстора чека. —

— Остави се разговора, прико! Чудна чуда, мишеви!

Ловали смо ми и покрупнију рибу! —

— Лепо! Пођимо дакле, и у име Божије! —

Отишли, ухватили заседу

Мачку мисад боље:

Најео се уздуж и попречно. Па се онда, однекуд,

Сетио и прије.

Кад тамо, штука, једва жива, лежи, лева,

И репа скоро више нема...

У самој згради Библиотеке додељен је био Крилову и стан, а по заповести цара Александра I примао је, сем плате, још и пензију. Од тога доба почиње за Крилова, или боље рећи почиње Крилов сам један потпуно тих, небрижан и небрижан, монотон, тако рећи непомичан живот. Пуних тридесет година Крилов није остављао ни тај положај, ни тај стан. Годио му је, очевидно, такав живот. Сем на дужност, и на ручак у енглески клуб — где би, обедовавши, поигравши се каткад карата, свакодневно и одремао свој део — једва да је куда и коме свраћао, и ни за шта се на свету ни као образован човек, ни као ~~писац~~ писац, није интересовао. „Од досаде“, како је негде забележено, писао је с времена на време басне, и читао, не силазећи с дивана, сатима, понекад читав дан. Угојен, тежак, лењ, водио је један живот који је тешко разумети. Ако се метне на страну то да је на дужности био врло тачан, толико да је чак и друге заме-

Васили

нивао у дежурству — у ~~Досталом~~ већином зато да ^{би} се ували у фотељу с романом, или да дрема — ако се то метне на страну, остаје да је Крилов у ~~главном~~ јео, читао и спавао, и само између тога писао ~~басне~~ ^{дасне. А} ~~дотле~~ ^{дотле} је напољу брујала његова слава, ређала се издања ~~басана~~ ^{басана} ~~своје~~ и преводи њихови на ~~разне~~ стране језике. Крилова се све то није ништа тицало. Био је ~~и~~ ^и дакле чужац. Сам, у стану који је огрезао у неред и прашину, он је до^идуше према сваком госту био љубазан и добар — добродушност му је била ~~васкрс~~ ^{васкрс} особина — али у књижевне разговоре није улазио, а нарочито се није упуштао у препирке, ма колико ^и се неко противио његову мишљењу. Једини гости које је он сам звао и тражио, били су голубови. ~~Од њих~~ ^{Од њих} прозори његова стана ^{гасне} ~~били~~ ^{били} увек пуни семенака, а кабинет и спаваћа соба пуни перја и ђубрета. Особито интересовање, чак врсту страсти, показивао је Крилов још за нешто, за пожаре. Тежак и немаран иначе, дизао се одмах и журио онамо где је нешто горело. За све остало, потпуна равнодушност у првом реду, за властиту личност. Када му је стигао из Париза формулар који је требало испунити податцима за биографски речник знаменитих људи, склонио је хартију с речма: „Нека пишу о мени што год хоће...“ Мисаони, скривени живот Криловљев ~~је био~~ ^{је био} ~~својим~~ ^{својим} ~~напољу~~ ^{напољу} ~~морао~~ ^{морао} бити жив, ^{нарекао га је} ~~латентно~~ ^{латентно} активан. Прво, вечито је читао; а затим, у разговору се врло често служио и објашњавао врстом басана, при чему му никад није недостајала ни идеја ни форма. Пред саму смрт, ~~када~~ ^{када} — умро је, наравно, од оболелости желуца, ~~од којег~~ ^{од којег} ~~својим~~ ^{својим} ~~случаја~~ ^{случаја} ~~обор~~ ^{обор} ~~и~~ ^и ~~напољу~~ ^{напољу} ~~објаснио~~ ^{објаснио} је једном пријатељу свој случај овако: Натоварио мужик силну сушену рибу, да је носи на трг. А коњ му слаб и истрошен. Суседи се смеју, ~~попомињу~~ ^{попомињу} га да ће бити ~~басан~~ ^{басан}. А мужик све једно те једно: ~~меће~~ ^{меће}, риба је сушена, па је лака. Међутим, успут је терет оборио коња и ~~вако~~ ^{вако} је риба била сува. Тако нешто је, ето, и са мнош. Јаребице су ~~басан~~ ^{басан} и раскуване и процеђене, неће ми шкодити стомаку — говорио сам. Али, што је сувише, то је сувише, узео ствар како год ти драго...“ Умро је Крилов 1844, стар 77 година, и што је много веће чудо, скоро до саме смрти здрав.

Да ли би се из ове скице ~~својим~~ ^{својим} живота Криловљевог могао извести неки закључак о карактеру песникову? Брзо судећи, могао би човек рећи: у првој младости својој, Крилов је ~~напољу~~ ^{напољу} ~~као~~ ^{као} стереотипни сиромашни литерат, који непрестано тражи и хлебца и самога себе. Касније, нађени баснописац се истиче као ~~лени~~ ^{лени} ~~хатив~~ ^{хатив} епикурејца. ~~Тај~~ ^{Тај} „лени епикурејац“, то је, ~~нешто~~ ^{нешто} ~~што~~ ^{што} ~~је~~ ^{је} изгледа, битна црта обојице песника о којима је овде било речи. Али, има јаких нианса у лењом епикурејству с једне и друге стране, и те ниансе баш и подвлаче различитост природе и ~~својим~~ ^{својим} карактера на Криловљевој и на Лафонтеновој страни. Лафонтен је у ~~својим~~ ^{својим} лењости и епикурејству

био много интелигентнији од Крилова; Крилов ~~је~~ опет у свему томе био морално много чистији од Лафонтена. Крилов се напасти и нагладовао пре него што је дошао до епикурејства; и кад је почео епикуреисати, чинио је то у невиним областима, и чисто на свој рачун. Лафонтен је епикуреисао откад је знао за себе, и то у свима областима живота, и на рачун, пре свега, своје жене и сина, а затим још и других људи. Међу Лафонтеновим цртама карактера, сем ~~једне~~ осећања пријатељства и пријатељске оданости, ~~и пожртвованости~~ нема ниједне моралне црте: ни религиозног морала, ни морала дужности, ни морала осећајности ~~и~~ части. Он није волео децу, није волео домаћи живот, није имао праве љубавне страсти ни за кога и ни за што. И то код њега, врло ~~конкретно~~ сагласно, доказују ~~и~~ животи и дела. По суду и Русоа и Вилтера, у новије време Хиполита Тена, а у најновије Е. Фагеа и Р. Думика, у Лафонтеновим баснама, баш као и у његову животу, нема правог, чистог морала. Код Крилова ствар стоји сасвим супротно. Кад је реч о његовим карактерним цртама, биографија његова скоро да је сасвим изlišна: живот Криловљев, ~~сам по себи, показује~~

~~живот; а~~ ~~у~~ колико је живот, никакве особите сагласности нема између тога живота и пишчева дела у том животу. Код Крилова је ~~тако да се~~ ~~на конкретан начин~~ ~~природа~~ ~~меродавно~~ пре свега дело, и скоро искључиво дело.

Интересантно је како се битна карактерна црта Криловљева открива на једном од најпростијих, и сигурно најнесвесније рађених места у целој збирци његових басана. То је предев Криловљев старе, познате, до њега већ клишетиране басне о ~~Врану~~ ^{Лисици} и Лисици, где лисица, препреденим ласкањем, натера ~~врану~~ ^{лисичу} да запева, и да испусти сир који је држала у кљууну. Крилов је у тој басни, стварно, врло мало ~~од~~ ^{от}ступио од узорака својих — и оног класичног и оног Лафонтенова — али ~~одступање~~ ^{отступање} је необично карактеристично. Само је један дубок и снажан морални инстинкт био кадар ~~у~~ ^у два потеза из основе изменити све. ~~Да видимо ко су, и каква су лица у тој басни.~~ Код Лафонтена, ~~врана~~ ^{врана} је будала, а лисица је угурсуз. Лафонтен је ту басну сложио у сјајне стихове, али се из текста јасно види да је његову галском духу пре свега ~~(баш то)~~ ^(баш то) ~~годило~~ ^{годило} што су на сцени будала и угурсуз, и да се он том уживању предао без обзира на то што ће дете, или једноставан читалац, доћи у неприлику: како да изведу поуку, и куда да управе своје симпатије. У ~~класичној~~ ^{класичној} басни је још горе: тамо је ~~врана~~ ^{врана} ~~лопов.~~ ^{лопов.} Док код Лафонтена стоји, просто и неодређено: ~~Врана~~ ^{Врана} држаше у кљууну парче сира, у класичној басни текст гласи: "Сир је украо, и с пленом својим", итд. У класичној басни се дакле читалац опредељује не између будале и угурсуза, него између лопова и угурсуза. Код Крилова пак басна почиње овако: "Однекуд је Бог послао ~~врану~~ ^{врану} ~~залогајчић~~ ^{залогајчић} сира" — ~~врана~~ ^{врана} се дакле ~~познала~~ ^{познала} као врста

врана

врана пак

залогајчић

Супрутић забора; чекало је само перна учествовања неспоразумев
онојје поја. А миза се огледа саопшти не

И. А. Крылов, руски писац басни

丁

скажана достојног сиротог ~~фабола~~ ^{Лисица} се одмах затим на два места изречно назива угурсузом. Читалац ^у има, на једној страни, ~~јасно~~ евентуално грешно лице, али чији грех смањују оним текстом истакнуте околности ниског ранга и небринутости; и има на другој страни одређено именованог угурсуза. Али ~~оним~~ ^{још} нисмо готови. На крају басне, у поуци, код Лафонтена говори ~~лисица~~ ^{лисица}, дакле мора-лише угурсуз, и каже ово: „Драг ~~моје~~ ^{моје} брате, запамти да сваки ласкавац живи на рачун онога ко га ~~слуша~~ ^{слуша}“. Код Крилова говори у поуци ~~висац~~ ^{висац}, и каже овако: „Не само ~~лисица~~ ^{лисица} него свима нама лекиција: ~~нико~~ ^{нико} се људма говори да је ласкање гнусно и опасно, али узалуд; у срцима нашим увек има места за ласкавца.“ Тамо дакле сарказам и злурадост, а овде скрушеност. После Криловљеве басне, пуг за морално опредељење читаоца ~~јаснија~~ ^{јаснија} је, рећи бисмо так: јасан је и један је.

[illegible]

Навешћемо неколико примера. У басни у којој Стари лав жели меко лежиште, космати вуци и медведи нуде не само вуну, него и ~~мех~~ и журе да остригу ~~своје~~ козе и јагњике, и одеру јелене и срне. У тој басни има ~~опакан момак~~ ^{напомена: момак}.

Лаву, остарелу и онемоћалу,
Дотужала тврда постеља.
Боло кости од ње, и не греје,
Он дозива своје бојаре и говори им:
— Друзи моји, да старца је ова постеља и сувине тврда.
Не би ли се могло, не буд' на терет ни сиромашу ни богаташу,
Сабрати мало вуле и кострети,
Да не лежим на голом камену.

Le Francais je toujours jure y dans les circonstances, mais il
 trouve toujours du bon chez l'étranger. C'est la base de la morale
 et de la vie, c'est la base de la vie.

Кривовенна жіночі, природної і з великою домішкою сипла.

Kako ~~su~~^{su bezopasno izvučene} su ~~tišinu~~^{tišinu} i ~~zastojanje~~^{zastojanje} razgovora črta u grimasi bivšeg
тиранина који моли, ■ који се ~~не~~ нада. ~~Над оми муве из басне~~
Мува и Мчела:

Ја ти летим само по баљовима и гостима;
 У граду залазим у све куће великога и богаташа:
 Је ли негде свадба, кије рођен-дан, ја сам међу првима;
 Једем из порцелана, пијем из кристала,
 Пре свих гостију се ја послужујем.
 При том још непрестано облећем око лепих девојака.
 А уморим ли се, падам на румене обрамбине
 Или на снежно беле вратове.

Какоме биће од ~~исто~~. Али ~~да~~ Крилов је само да уме дати физиономију и карактер живој животињи, него уме то учинити и кад се ради о ма којем предмету, рецимо о најмртвијем међу мртвим предметима, о камену. У басни о камену и киши ~~каже~~ *када и неопредељеног Камена:*

Пазі, молим те, како се ту рашуштала, та глупа киша!
И још је свима мило, дочекали је као жељена госта.
А шта је учинила? Падала свега два три сата.
Док ја, то је нешто сасвим друго.
Векови су откад ја овде стојим,
И увек тако, тих и скроман,
Ма кад' да ме ћушну, ★ останем мирно лежећи —
Па ипак, до данас још не чух себи ни хвалу ни славу.

То је тако инстинктивно, да човек чисто види пред собом неки
пупави уобразжени камен, и осећа да би тај камен распознао међу
другим камењем. И у басни где лав тражи васпитача своје цар-
евићу-сину, читав ред оштро карактерних силуета разних животиња:

— Да дам сина лисици? Лисица је умна,
Али много лаже, а с лажљивцем је у спаком послу мука.
Не би дакле мањала да царска наука.
Дати га кртици? О тој се говори да воли ред у свему;
Да коракнути неће док добро не расипа где је;
Да свако зрно за своју трезву сама чисти и лушти,
Једином речју, да је велика звер у малим пословима.
Беда је само у томе што је кртаквица, што од носа даље не види.
Да, поредак њен вреди, али шта је хасна од њега
Кад је лавово царство веће од њена кртичњака.
Да дам сина пантеру? Пантер је одважан и силан,
И још и велики тактичар, али није политичар;
Грађанско право не разуме, најбоље што зна то је да коље. —
Укратко, све звери, чак и сами слон,
Поштован у шуми к'о у Грчкој Платон,
Чинио се лаву мало уман и недовољно учен.

У неколико црта не само галерија животиња, него ред уметничких поступака: лисици је истакнут порок; пантеру нагон, кртици, претенциозном ништавилу, дат је портре у многу ситних цртица; а слону,

сили једној од које животиње имају респект, али никакав страх, духовито је подметнут респект од филозофа.

Писац који тако јасно види свуд око себе лица и изразе, тако лако смаштава покрете и сцене, тај писац несумњиво мора имати јаких уметничких квалитета. Прво, дубоко осећање природе уопште; затим велику љубав за створења која тако много и немо трпе, и која су гоњена и онда кад имају снагу да се бране; најзад, необичну особину да вегетативне и сензитивне душе животиња и биљака и разумне душе људи изједначаје, меша и замењује, и наизменце ставља час човека над животињу, час животињу или биљку над човека. У томе је тајна и вештина Криловљева уметничког персонифицирања. **Ма**

Персонифицирања изводи Крилов на разне начине. Има басана где животиња не долази са својим природним карактером, него са наметнутим карактером човека. То су случајеви оштрих, сатиричких басана. Рецимо, басна *Селах и пас*, где је пас персонификација човека који предузима много послова, и још све такве послове у којима се не разуме. Басна та, као што ће се чути, персонифицира још и један особити, баш данас актуелни тип човека: који, иако ни један посао не уме урадити, за све неурађене послове уме плату примити:

У селака, богата економи,
Газде врло великог домазлука,
Најмисе пас: и кућу да чува,
И хлеб да пече,
И још и расадник да залива.
— Није него још нешто — рећи ће читалац,
— Хајде што ће кућу да чува,
Али ко је видео да пси лебав пеку
Или да расадник заливају? —
Али наш Гаров се примио свих послова,
Записао се на три платна списка,
И — њему дивно, а другима шта Бог да.
Домаћин се међутим спремио на сајам,
Отпутовао је, продао и пазарио, па се и вратио кући.
Али кад се по кући осврнуо, пресело му све.
Љут је као рис:
Ни хлеба, ни расада,
И још се увукли и лопови и покрали све што су нашли.
Овамо Гарова: Шта је и како је било?
А у Гарова за све готово оправдање.
Хлеб није могао испећи јер је радио у расаднику;
Расадник је пренебрегао јер га издадоше ноге
Летећи око имања да се ко не увуче;
А лопове зато није ухватио што је
Баш тога часа отишао хлеб да пече.

Овај басна, **обратио, слушај** персонификације где животиња задржава свој природни карактер. То је за писца басне прилика да истакне своју студију анималног света, **своје** уметничко тумачење животињ-

V. Chabot

Заметио је бидећи како Бог Крилов изводи објекте, **анимације**

Али **сваки** басна саг теча Крилововог **дотакну**, **идејско** **философско** **сериј**

дошли модерни писци басана, прави песници, који су басну ~~на~~ високо дигли: ~~сухоту~~ сухоту и хладноћу басне, где год се може, замењују поезијом, ~~осујећајним елементом~~ осујећајним елементом и интензитетом. То није лака ствар. Јер, психологија у басни ~~не~~ не сме бити психологија импулса, мора остати психологија савести и морала. Савлађивању те тешке

задачи, ~~и да се остали писци, и да се писци поштују,~~ се захвали што се дидактички елемент у басни удубио по значајима, а обогатио по формама. Од басана као таквих очекујемо ~~корисну констатацију,~~ по могућству савет или поуку, па, најзад чист морал. Та је скала код разних баснописаца различита. ~~У неким баснама~~

постоје ~~корисне~~ констатације, да је добро умети сачувати своју кожу. Који баснописац ту констатацију ~~не~~ тај ће имати повише ~~малочас~~ споменутих басана у којима су животиње представници полтронске мудрости, неодлучности, кукавичлука. ~~Мало~~ Мало више на скали, може стајати, кажимо, савет да треба умети попустити, ~~резигнирати.~~

Још више, поука да треба радити и истрајати. Овако или иначе на исту висину скале ~~и~~ и поука да треба ценити златну средину. Још више, долази учење да треба бити опрезан, обазрив, mudar. Још више, почиње прави морал: солидарност, доброта. ~~Требало би сад~~

и тако даље, односно и тако више; али кад то кажемо, ~~то~~ то важи само за Крилова. Код Лафонтена се скала завршава са добротом, и још је и та доброта већином доброта само кроз солидарност. Код Крилова је скала и богатија у степенима, и на појединим степенима интензивнија. Онај најнижи степен, у пркос томе што Волтер каже

да је цео свет један *sauf-qui-peut*, један „чувај кожу“-свет или „хватај маглу“-свет, у пркос томе тај најнижи степен, са моралом личног интереса, долази код Крилова сасвим ретко. Угурсузлуци и подвала најмање ~~ствар~~ ствар. Лафонтен, напротив, врло их воли, и, мора се признати, уме сјајно да их нађе, и да их обради. Похлепамо, ~~на~~ на његову басну *Шарлатан*. Шарлатан се нуди да ће за десет година обучити

ма којег магарца вештини лепог говора, реторству. Наилази на будалу, прави уговор, преузима магарца, прима паре, и одлази са подвала-нијском мишљу; да за десет година један од уговорача, газда, магарца или учитељ, сигурно неће више бити на свету, и да онда уговор не може имати никакву вредност. Та врста духовитости није Криловљева најјача страна. Код њега, и у хумору, па чак и у сатири, има врло често много више ироније, и то ~~са~~ сажаљиве ироније, него безобзирне, пакосно праштава злочиности. То није увек најумеснији и најзанимљивији

Текст: ~~и~~ понекад је Криловљева басна на том степену мало млака и следа. Не увек, паравно. Уме злостност његова ујести и горе од ~~Фонтенове~~ Фонтенове. Упозоримо читаоце на ~~љуте~~ луте басне Криловљеве на рачун клеветника и критичара. Али је зато на оном другом крају скале, ~~Крилов~~ прави мајстор. Ипак у оквиру басне, иде он до најчи-

Текст: ~~и~~ понекад је Криловљева басна на том степену мало млака и следа. Не увек, паравно. Уме злостност његова ујести и горе од ~~Фонтенове~~ Фонтенове. Упозоримо читаоце на ~~љуте~~ луте басне Криловљеве на рачун клеветника и критичара. Али је зато на оном другом крају скале, ~~Крилов~~ прави мајстор. Ипак у оквиру басне, иде он до најчи-

→ на скали магарца, савести,

како је то баш-
тако баснописаца
да остваре басну,
а да неће бити
више своје и тог
гавој, а не да

на скали, реторско,
петит:

Друге
у Криловљеве

Тогасови и

у Крилов

стијих одблесака племенитости, до ~~извора~~ извора доброте, до највишег морала. Узимамо за пример басну *Кошута и дервни*:

Млада кошута, ~~и~~ љубивши сву своју дечину,
 Ходала је, с вименима још тешким од млека,
 И сретнувши у шуми двоје вучића,
 Стала испуњавати свети дуг материнства.
 Дервни, избезумљен, говорио је:
 — О перасудна животињо, коме расиша и дајеш
 И љубав и млеко?
 Од вучића те не чека захвалност,
 Они ће данас сутра крв твоју локати.
 Знај, ако неси знала,
 — Можда — одговара кошута, — али ја на то нисам мислила,
 И нећу да мислим. Чувство материнско,
 То је мени прече од свега,
 И млеко би мене угушило
 Кад бих престала њима да храним.

Па ~~и~~ руска црта, црта благородне доброте, самилости, пожртвовности, жеђи за добрим делом, та црта се јавља код Крилова — наравно у одговарајућој мери ~~и~~ у свима групама басана. Ако се треба наругати, место руга долази доброћудна комика. Ако треба дати карикатуру, Крилов се уздржава од карикирања отровним речма, него баца пред нас карикатуру у лакој цртежу. Ако треба сатира, Крилов је тако заумуљи у причу, да тенденција нигде није гола и срамна. Нека ~~и~~ буде дозвољено за сваку од ове три категорије дати пример. Прво, где место руга долази доброћудна комика, за то је у Крилова тма примера, један лепши од другог. ~~и~~ Бирам кратки, у Русији врло популарни *Тришкин кафтан*:

Тришки се подерали лактови на кафтану.
 Ништа за њо. Дохватио Тришка иглу,
 Срезао четвртину рукава,
 Закрпио лактове,
 И кафтан је опет читав.
 Али, руке до лаката голе.
 Људи се смеју. А Тришка вели:
 — Није Тришка глупак, поправиће и то:
 Биће рукави још дужи но што су били,
 Јер је Тришка Тришка, и уме се паћи.
 Па среза пешеве,
 И њима настави рукаве.

Поука.

Виђао сам их, многу господу,
 Која запетљавају, али и поправљају,
 Добра досетка им увек на длану,
 Само, кад погледаш,
 Кочопере се у Тришкином кафтану.

што се од басне најмање може очекивати: снажан израз вере у добро, вере у свагдашњу победу добра над злим. То је највиши хитац до којег је басна, кроз Криловљево перо, добила, највиши њен хитац ~~у~~ у смислу уметничке ~~и~~ и чисто моралне енергије. Завршујем ~~се~~ ^{ову басну} ~~басном~~ ^{уједино и кроз} која ће то доказати. Басни је наслов *Различак*: ^{мисао}

Негде у честару, ■ пред вече, расцветали различак се одједаред

Пресветло, упола завенуо,

И, обесивши главицу низ петелуку,

Чекао тужно да му дође крај.

Жалобно и тихо је шаптао зефиру:

— Ај, кад би што пре свануо дан,

И сунце опет осветлило поље,

Можда би и мени још мало живота дало. —

— Ала си ти неки простак — прекиде га буба

Која се ту негде мигнула.

— Таман је сунцу брига

Да гледа како ти растеш,

И пази да ли ти венеш или цвetaш.

Буди уверен да ово нема за то ни времена ни воље.

Кад би ти умео летети и могао видети свет.

Овако као ја,

Ти би знао да живот и срећа шума и нива

Завста једино од сунца зависи,

Да оно, заиста, топлотом својом огрева грдне храстове

И кедре,

И лепотом обилно украшава мирасне цветове.

Само, ти цветови нису то што си ти:

Њиховој красоти и вредности нема мере,

Тако да је и самом времену ~~нужно~~ да дође да их коси.

Док ти, нит' леп, нит' мирисан —

Ах, не буди сунцу својом муком досадан!

Не машај се за оним што није према теби!

Бути и вели! —

Али, оскочио је међутим сунце,

Гранула светлост по природи,

По свету биљака се просуди зраци,

И бедни различак, завенуо у ноћи,

Ожине је поново кад се небо отворило.

~~Басна је завршена~~